

FODOR SÁNDOR

Csiksomlyó, 1927 – 2012, Kolozsvár

Ha egy másik Világegyetem Ura lehetővé tenné, hogy a Földről magammal vihessem tárgyiasított emlékeimet, s abban a mennyországnyi végtelen térben egy varázspálca-suhintással ismét láthatóvá tenné múltamat, valós méretében ott állna virtuális Erdélyem közepén az én Kolozsvárom. Az a város, amelynek utcáira (kérésemre) csak azokat tenné újra élővé az a láthatatlan Felső Hatalom, akiket szerettem, s akkor bizony a pillanattá sűrített huszadik század végének s az új évezred első éveinek föltámadó képsorában láthatnám, ahogy egy, a férfiéveinek delén járó úr, kezében egy szál fehér virággal, negyven-szer háromszázhatvanöt alkalommal megy valahová.

Negyven év minden napja sűrűsödne, s kezéből a virágok akkor sem tűnnének el, amikor megálljt parancsolna neki a hajdani Erzsébet út tetején a vég.

Fodor Sándor lenne az a férfi, aki negyvenes éveinek erőt sugárzó jelenségéből e gyorsítás miatt szempillantások alatt változna időssé, majd pedig valódi aggastyánná, de úgy, hogy tizennégyezer-hatszáz nap fehér szegfűjét vinné virtuális Kolozsvárom egyik temetőjének sírjára.

Azt hiszem, hogy azok, akik nem ismerték, s csak azt láthatták negyven esztendőn keresztül, ahogy kislánya sírjára viszi a virágot, úgy nevezhették magukban, hogy a „fehér szegfűs úr”.

És nem is tévedtek. Egy valódi urat láthattak. Fodor urat.

Vannak emberek, akiket soha sem szólítottam keresztnevükön, pedig az a közel félszáz esztendő barátság, amely Fodor Sándorhoz fűzött, talán följogosíthatott volna erre.

Ő Fodorúr volt.

Egy szóban, megismételhetetlen tulajdonnévként, Fodorúr.

Amikor megismertem, 1964 decemberében, még éppen csak harminchat esztendő volt, de mindenki, még a vele egy szerkesztőségi szobában ülők is Fodor úrnak szólították. Azt hittem, hogy magázzák is, s mert akkor még nem ismertem annak a szertartásnak az eredetét, amely miatt néhány író „urazta” egymást, természetesen én is így szólítottam, és így fogom emlegetni halálomig.

A köztudatban úgy szerepel Fodor úr, mint a nagy sikerű CSÍPIKE-gyermekkönyvek szerzője, de abban az időben, amikor a romániai magyar irodalomban még mindig a szocreál volt a maghatározó, s ez hatványozottan jelentkezett a prózában, Fodor úr néhányunknak mutatott egy novellát: A FELTÁMADÁS ELMARAD címűt. Revelációként hatott ránk, bölcsészhallgatók voltunk mindannyian, akiknek felolvasta, s egymás között arról beszéltünk napokig, hogy negyedszázadnyi másság után feltámadt újra az Erdélyi Helikon színvonala.

Olyan novella volt, amelynek részleteit felidézni nem is esne nehezemre.

Nem vagyok skatulyázófajta, az egyetlen rendszer, amelyet használok, s amelynek nincsenek alrendszerei, az az, hogy szeretem vagy nem szeretem az illetőt.

És Fodor urat nem lehetett nem szeretni. Csöndessége, fanyar humora s az a megértés, amely úgy sugárzott belőle, mint sötétben a fény, arra predesztinálta, hogy ne legyenek haragosai, hogy megjelenésének, amolyan igazi osztrák–magyar úriember jelenségének még az idegen is úgy adózzék, hogy ha nem is tudja, hogy az írók egymás között „úr”-nak szólítják már fél százada, ő is így nevezze majd: Fodorúr...

Nevéhez úgy tapadt e megkülönböztetés, hogy azon sem csodálkoztam volna, ha úgy címeznék neki levelet: Fodorúr Sándor, Kolozsvár, Erzsébet út...

Önéletrajzi vallomásait olvasva fölsejlett bennem annak a világnak a képe, amelyben Erdély még hasonlított hajdani önmagához. Még polgárai voltak, nem csak lakosai, s e sokszínű világban, az azóta lebontott, karakterétől megfosztott Csíkszeredában, egy gyermek él, s még nem arra készül, hogy egyszer majd ő legyen a hiteles tanúja e köddé lett világnak. Csak él. Megéli a háború előtti Somlyót.

De lát, meglát és elraktároz mindent. Olyasmit is, ami másnak lényegtelen lett volna, de Fodor úr gyermek- és fiatalkorának ezek a hangulatok, ízek, pillanatképek adták meg a szépségét.

Csíksomlyó meghatározó volt Fodor úr életében, s nem véletlen, hogy az említett novella egy passió különös története. A Jézus és Barrabás között választani kényszerülő tömeg, abban a székely faluban, ahol a passiót századok óta megrendezik, most a fiatal páter biztatására másként választ, mint eddig, de az egyházi főhatóság nem engedheti meg, hogy valahol valakik megváltoztassák a krisztusi történetet. Pünkösdkor újra kell rendezni a passiót, s a keresztre feszített fiatal páter tényleg meghal a kereszten.

Tizennégyezer-hatszáz nap fehér szegfűjét említettem, de ezt fel kell szorozni. Azoknak a tízezreknek a virágaival, akiknek gyermekkorukban meghatározó meséskönyvük volt a CSPIKE.

Mentorom volt. Kamaszéveim végén született novelláim kötetét szervezésénél bábáskodott, s előszót írt első könyvemhez.

Ez a néhány mondat nem utószó Fodor úr életéhez, egyszerű búcsúztató, annak a hitnek a reményében, hogy emléke gyermekolvasók ezreiben él majd tovább.

A lényéből sugárzó szeretettel Fodor úr sem tudta megváltoztatni a történelmet. Csupán annyit tett ebben az elidegenedett világban, hogy példát mutatott szeretetből, meg abból is, hogy milyennek kellene lennünk.

No nem úrként, hanem emberként.

Vári Attila